

Kas Eesti lipul peaksid olema triibud või rist?

► Sel nädalal avaldas Eesti Päevaleht Kaarel Tarandi ettepaneku, et Eesti riigilipuks võiks saada skandinaavialik ristilipp. Miks ristilipp on triipudega trikolorist parem, põhjendavad lipukavandite autorid **Arbo Tammiksaar ja Marek Strandberg**, vahendab **Piret Tali**.

► "Eestile ristilipp!" idee autoriks on Kaarel Tarand ehk ka Eesti mainekujunduse konverentsil esinenud välismaised konsultandid," ütles dokumentalistina tuntuks saanud disainer Arbo Tammiksaar. Konverentsil tekitas varjatut eluvust üks tema kujundatud rahvusvärvide ristilipp.

Ristilipu kavandite tegemine võttis Tammiksaarel aega ainult paarkümmend minutit, sest rahvusvärvidest tulenevate kombinatsioonide arv on piiratud. Lihtsaim viis lippu kujundada on üht rahvusvärvidest ignoreerida. Tammiksaare arvates võiks põhiseaduse seitsmenda paragrahvi muutmisel kõne alla tulla ka näiteks rohevalged lipud.

VÕIMSATE VÄRVIDE KOMBINATSIOON. "Meie rahvusvärvide kombinatsioon on hästi võimas, palju tugevam kui soomlaste malbe sinivalge," rääkis Tammiksaar. "Enamikel skandinaavia lippudel on kasutatud kaht tooni, kolme värviga on üksnes Norra lipp. Mustaga kombineerimine loob nii võimsa mulje, nagu oleks ühe variandi puhul tegu piraadilipuga."

Tammiksaarele pole laidudega rahvuslipp meeldinud, ristilipp ja selle variatsioonid on palju võimsamad, moodsamad, jõulisemad, kui võrd risti puhul on tegu jõulise sümboliga. Uus ristiga riigilipp oleks tema arvates kõige lihtsam ja loogilisem võimalus demonstreerida oma kuuluvust Põhja-Euroopasse.

"Rahvusvärvide selline esitlemine seob meid õhtumaaliku (kristliku) kultuuriga, teiseks Põhjamaade (Soome, Rootsi, Norra, Taani, Island, Fääri saared) kultuuriruumiga," sõnas disainer. "Sõna põhjamine iseloomustab epiteedina eest-

laste ja ka minu enda suhtlemislaadi, toimimis- ja mõttelaadi."

RADIKAALNE MAINEKIJUNDUS. Teiste kavandite autor Marek Strandberg tegi ristilipu kavandid ajal, kui peaminister polnud veel mõelnudki Eesti mainekujundamise komisjonist.

"Mõistagi vastavad triibud rahvusmüüdile, kuid kunagi võttis Eesti Üliõpilaste Selts triibulipu kasutusele vastandina baltisaksa korporatsioonidele," lausus Strandberg, kelle jaoks triipudega lipud seostuvad selgelt idaeuroopaliku maailmaga.

Strandbergi sõnul võiks rahvuslipu ja riigilipu lahus hoida. "Kindlasti oleks üleminekupeerioid ja seletuskampaania, mil selguks, kui paljud eestlased uue lipu omaks võtaksid," sõnas Strandberg.

Suurt majanduslikku kahju ta uue lipu tegemises ei näe, sest kõiki rahvusümbollikaga esemeid vahetatakse aeg-ajalt uemate vastu välja. "Radikaalne mainekujundus oleks odav ja ökonoomne," lisas ta. "Möödukal mainekujundusel pole minu arvates mõtet, mõtet on radikaalsel muutusel."

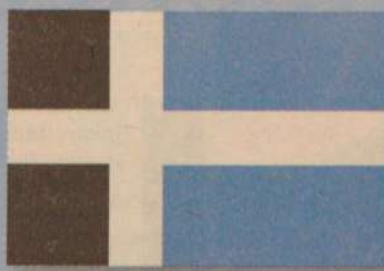
Strandbergi arvates paneks lipuvahetus maailma küsimusi esitama ja Eestit vaatama. See oleks võimalus silma paista. Senine mainekujundus oleks liiga kulukas ja asi iseeneses, mille vastu keegi väljaspool Eestit huvi ei tunne.

"Ilma et oleksin kristlane, tunnistan ma, et rist on sümbolina väga tugev märk. Samas paigutaks rist meid ilma suurema seletamiseta Põhja-Euroopasse. Teisalt tunnistan ma, et ka teutooni ordu saabumine on eestlaste kujunemisel üheks oluliseks teguriks. Võibolla meil enne oli kirjakeel, aga väga ma sellesse ei usu," ütles ta

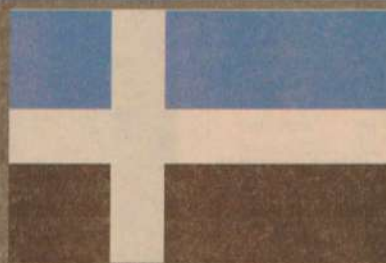
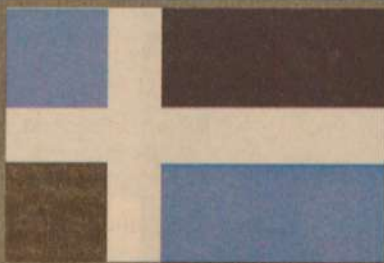
Eesti riigilipu kavandid

Disainer Arbo Tammiksaare kavandid

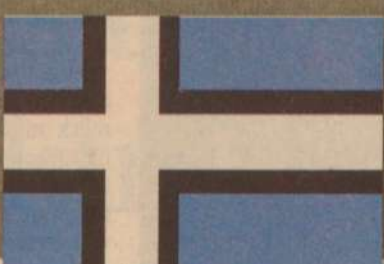
"Kolmevärviline ristilipp on Skandinaavias ainult Norral. Eesti kolm rahvusvärvit on tänu külmadele toonidele – mustale ja sinisele – väga võimsalt kombineeritavad. Kõik need väljapakutud värvilahendused on lihtsad ja loogilised ning tekkinud paari minutiga. Mulle isiklikult meeldib ristilipp palju rohkem kui laidudega rahvuslipp, sest ristikombinatsioon on võimsam ja moodsam," ütles Tammiksaar.

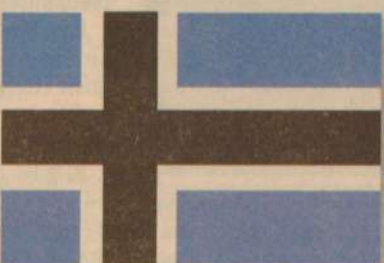
Neile, kes tahavad senist laidude süsteemi säilitada.

Ainus puudus: meenutavad meremeeste signaallippe.

Must taust (paremal) muudab lipu jõuliseks.

Norra ja Islandi lippude võimsam arendus.

Kõik need samad ristilipu variandid olen ka ise vene-aegse koolipoisina ruudulisse koolivihikusse üles joonistanud ja seejärel vahelejäädust peljanud.

Mängisime Sven Sakkoviga pidevalt paberil Uut Eesti Vabariiki. Tema töötas hiljem presidendi kantseleis, mina jäingi märke joonistama.

Igati korrektsed variandid, viimne kui lipp. Eriti ekstsentriline oleks võtta kasutusele musta taustaga rõõvilipp.

Asko Künnap, graafik, reklaamibüroo Zoom art direktor Tammiksaare lippude kohta:

Sini-must-valge lipu ajalugu

- **29. septembril 1881** esitleti Tartus, "Vironia" ehk praeguse Eesti Üliõpilaste Seltsi (EÜS) asutamiskoosolekul ideed sini-must-valgest lipust.
- **1884. aasta** maikuu teiseks pooleks oli lipp valmis.
- **3. juunil 1884** oli Otepääl sini-must-valge lipu esitus.
- **4. juunil 1884** pühitseti lipp Otepääl pastoraadi saalis. Elu-ega avaldamisõigust veel polnud. Lipp peideti Tartus EÜSi korterisse.

- **1. novembril 1905** Tartus toimunud suures ringkäigus oli sini-must-valge lipp lehvimas ning sellel oli kindlalt välja kujunenud rahvuslipu tähendus.
- **1910**, VII laulupeo eelõhtul, ehiti Tallinnas maju rahvuslike lippudega, kuid kohe tuli võimu-esindajatelt karm käsk lippu maha võtta.
- **26. märtsil 1917** toimus Petro-gradis suur eestlaste meeleavaldus ja ringkäik, rahvusvärvide muutusid eestlaste taotluste

sümboliks.

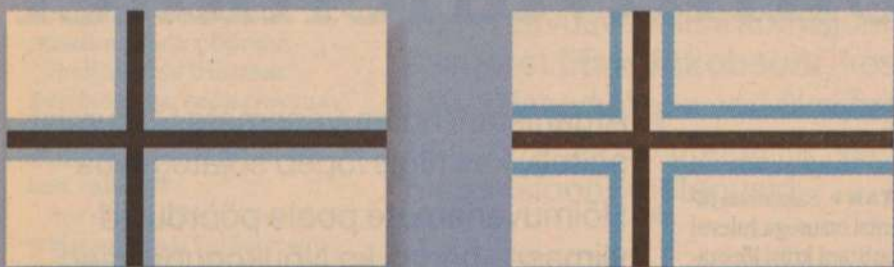
- **24. veebruaril 1918** kuulutati sini-must-valgete lippude lehvides välja esimene iseseisvuse põhidokument "Manifest kõigile Eestimaa rahvastele". Peagi alanud Saksa okupatsioon surus lipuvärvide mõneks ajaks taas pöranda alla.
- **21. novembril 1918. aastal** tunnistas Eesti Vabariigi Ajutine Valitsus sini-must-valge lipu Eesti riigilipuks.
- **12. detsembril 1918** heisati

Puhkehetkel...

Eesti märgi komisjoni liikme Marek Strandbergi kavandid

"Ristilipu idee tekkis palju varem kui Eesti mainekujunduskomisjon. Minu arvates on ristilipp kõige lihtsam ja konkreetsem võimalus mainet kujundada. Riiklike sümbolite muutmine annab maailmale võimaluse küsida, et miks, ja meil võimalus ennast teadvustada. Lihtne, ökonoomne ja mõistlik. Ristilipp paigutab meid enesestmõistetavalt Põhja-Euroopasse," ütles Strandberg.

Valge taust rõhutab Eesti ja Soome lähedust

Põhjamaade lipud:

Soome

Rootsi

Taani

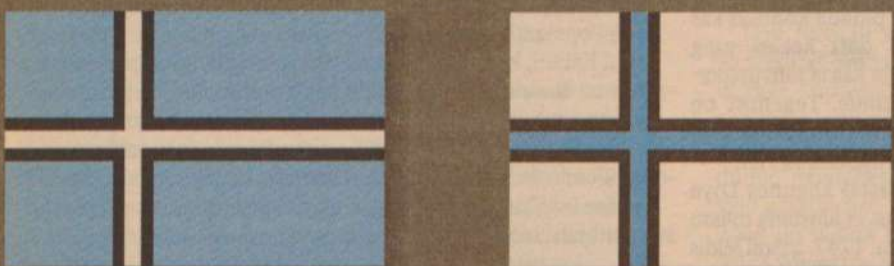
Norra

Island

Fääri saared

Need lipud on kumardus Skandinaaviale

Et praegune lipusinine meenutab tormist taevast, otsis autor kirkamat ja vähem masendavat tooni

Asko Künnap, graafik, reklaamibüroo Zoom art direktor Strandbergi lippude kohta:

Põhimõtteliselt sama lahendus vähem nauditavate proportsioonidega. Loodan, et see helesinine, mida ekraanil nägin, ei olnud sellisena mõeldud, vaid tulenes faili omapäradest. Soome vahetas oma pleekinud helesinise tagasi ajalooliseks tumesiniseks umbes 80-ndate keskel.

- lipp omariikluse ja eestluse võimutähisena Tallinnas Toompea lossi Pika Hermanni torni.
- 27. juunil 1922 kehtestas Eesti Vabariigi Riigikogu peale pikki arutelusid sini-must-valgele lipule riigilipu staatuse. "Riigilipu seaduse" esitajaks riigikogus oli redaktsioonikomisjoni aruandja Karl Ast ning seadus võeti vastu vaidlusteta.
- 2. ja 3. juunil 1934. aastal tähistati Tartus ja Otepääl sini-must-valge lipu sissepühitsemi-

- se 50. aasta juubelit. Ajalooline lipp anti EÜSi poolt Eesti Rahva Muuseumi (ERM) hoiule.
- 21. juunil 1940 kõrvaldati sini-must-valge lipp Pika Hermannitornist Toompeal. Järgmisel hommikul, 22. juunil, lehvitas sini-must-valge lipp taas omal kohal. Lõplikult kõrvaldati see tormist Eesti NSV moodustamise ning Nõukogude Liitu inkorporeerimisega 6. augustil 1940. aastal.
- 1941. aasta suvel ilmusid li-

- puud koos Saksa okupatsiooniga uuesti välja, kuid rahvuslikel meeleavaldustel ja riigilipuna oli sini-must-valge kasutamine siiski keelatud.
- 21. septembril 1944 sai sini-must-valge lipp veel korra lehvitada Pika Hermannitornis. Välismaal elas Eesti lipp avalikult edasi.
- 1940. aasta augustis vahetas EÜS originaallipu ERM-i varakambris duplikaadi vastu, seltsi esimehe Karl Auna

- eestvõttel maeti ajalooline lipp Viljandis maa sisse.
- 27. juulil 1943 peltis Karl Aun ajaloolise lipu koos muude EÜSi relikviatega oma Põhja-Tartumaa talu.
- 26. detsembril 1991 võtsid Karl Auna sugulased, perekond Korgid, lipu peidupaigast välja.
- 24. veebruaril 1992 aastal anti relikvia üle tema pärisomanikule - Eesti Üliõpilaste Seltsile.
- 23. märtsil 1992 anti lipp

- EÜSi poolt restaureerimisele Eesti TA Arheoloogia Keskuse laboratooriumisse. Restaureerimistööd kestsid viis kuud ning 14. septembril 1992 tagastati lipp EÜSi esindajatele.
- Praegu on ajalooline lipp taas ERM-i hoidlas. Avalikult eksponeeritakse seda ainult EÜSi üldkoosoleku loal ning seltsile väga olulistel tähtpäevadel.
- 21. oktoobril 1987 toodi Võrus noortemitingul sini-must-valge taas avalikkuse ette.

- 1988. aasta aprillis ilmusid värvid Eesti Muinsuskaitse Seltsi viiendal kokkutulekul taas rahva ette. Järgnesid Tartu X levimuusikapäevad, kus sini-must-valge lipp lehvitas juba üsna julgelt.
- 1988. aasta juunis lehvitas lipp lauluväljakul õõlulupidudel, mitmel vanalinnaapäevade üritustel, 17. juunil Lauluväljakul toimunud suurmitingul.

www.eys.ee

Sümboolikat muutev riik on ebakindel riik

HANNES WALTER, AJALOOLANE ▶ "See pole sugugi esimene kord, kui Eesti riigilipuks tahetakse teha rahvusvärvides ristilippu. Idee oli juba sama argumentatsiooniga 1922. aastal käibel – ristilipp vihjab meie kuulumisele Skandinaaviasse.

Vabariigi valitsus on selle idee juba üks kord ka maha hääletanud. Olen täheldanud rahvusvärvide kasutamist ristilipuna üksnes mõnes väliseesti sõjaveteranide organisatsioonis.

Minu isiklik arvamus on see, et igasugu sümboolid on seda väärtuslikumad, mida vanemad nad on. Meie praegune rahvuslipp on sellisena, nagu ta on, väärt rohkem, kui mis tahes uued värvikombinatsioonid. Ükskõik kui loogilised ja õiged nende põhjendused ka ei oleks.

Coca-Cola ja Marlboro ei mõtle oma kaubamärgi muutmisele. Kui riik hakkaks oma kaubamärki ehk siis rahvuslikku sümboolikat – lippu ja vappi – muutma, näitaks see eelkõige seda, et riigina tunneb ta ennast ebakindlalt, ei usu endasse ega pea end piisavalt väärtuslikuks."

Eesti riigi ajaloo on erinevaid lippe küllalt

KALEV UUSTALU, RIIGIKANTSELEI SÜMBOOLIKA OSAKONNA JUHATAJA ▶ "Ristilipu teema pole Eesti ajaloo uus. Kui 1922. aastal korraldati riigilipu kavandi konkurs, laekus sinna ka kaks ristilipu kavandit. Toonane vabariigi valitsus hääletas need kavandid maha, sest senise sini-must-valge lipu all võideti Vabadussõda, toimusid nii rahvuslik ärkamine kui ka iseseisvumine. Võib lisada, et ka taasiseseisvumises on trikolooril oma osa.

Ma arvan, et diskuteerida võivad kõik, see pole ju keelatud, aga seni pole need diskussioonid minu jaoks eriti tõsiselt võetavad. Ristilippe pole mitte üksnes Skandinaavia riikidel, on ka näiteks Dominikaani Vabariigil. Eestiski on ristiga lippe juba olemas – Türi ja Pärnu linnal.

Eesti riigi ajaloo on lippude erinevad variatsioonid juba olemas: tsariaegne lipp, rahvuslipp, Nõukogude Eesti lipp, Saksa okupatsiooni aegne Eesti lipp. Täidesaatva võimuna ma selles küsimuses seisukohta ei võta. Ma ei usu, et lippude välja vahetamine erikulutus tähendaks, lippe valmistatakse kangast ja neid peab nii ehk teisiti aeg-ajalt uuemate vastu välja vahetama."

Eesti lipu värvid

▶ Värvid pidid kajastama eesti rahva iseloomu ja aateid; tähistama eesti rahvariie nimele võetud värvitoone; peegeldama Eesti ilmastikku ja loodust; olema omavahel kooskõlas.

Värvide tähendust seletati ka nii: sinine – väljendas usku ja lootust eesti rahva tulevikku, ustavuse sümbol; must – pidi meenutama eesti rahva sünget ja piinavat minevikku, kodumaa musta mulda, armastuse sümbol; valge – sümboliseerib eesti rahva püüdeid hariduse ja vaimuvalguse poole, talvist valget lund, suviseid valgeid öid, Eesti kaskede valget koor.

7. aprillil 1882 demonstreeriti esimest korda avalikult sinimustvalgeid värve. EÜS-i eelkäija tolleaegne esimees, Tartu Ülikooli usuteaduskonna üliõpilane Aleksander Mõtus kandis sinimustvalget tekiit. Tõnis Möldre, ajaloolane

Privileegiga võtad sõna, millal tahad!

Privileegi paketi on võrgusisesed kõned vaid 2.30 kr/min. Ja selle hinnaga suhtled ööpäev läbi!

Teistesse võrkudesse helistad minutihinnaga 3.50 ning lauatelefonil omanikuga ajad asju 3.80 kr/min. Privilegeerituks saad lähimas EMT müügiesinduses alates 01.12.2001!